

NÄMNDEN FÖR GOD AFFÄRSSED INOM LIVSMEDELSKEDJAN 20.11.2020

REKOMMENDATION: ÄNDRING AV MUNTliga AVTAL

Nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjan rekommenderar att avtal alltid ingås skriftligt. Man kan också kräva att få ett tidigare muntligt avtal i skriftlig form.

Dessutom betonar nämnden att ett avtal är bindande oberoende av om det ingåtts skriftligt eller muntligt. Om ett avtal har ingåtts muntligt får det ändras i efterhand, men detta förutsätter att båda avtalsparterna godkänner ändringen.

Bakgrund

I den effektivitetsenkät som Nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjan genomförde våren 2020 nämndes "hävande av muntliga avtal" som ett missförhållande i branschen. Nämnden har undersökt saken närmare genom fråga organisationer och företag i branschen om bland annat följande omständigheter: i vilka situationer används muntliga avtal; i vilka situationer kan ett muntligt avtal hävas och vad leder detta till. Nio branschaktörer lämnade skriftliga svar till nämnden. Nämnden har beslutat att ge en rekommendation om saken.

Enligt den utredning som företetts nämnden är ramavtalen i branschen skriftliga. Muntliga avtal ingås vanligtvis när man beställer lokala färskvaror, såsom frukt, grönsaker, rotfrukter och bröd. Handeln med färskprodukter sker till dagspris enligt efterfrågan och utbud, varvid det händer att man avtalar muntligt om produkternas pris, kvalitet eller mängd.

Enligt en del som hörts kan det hända att köparen annullerar en order som gjorts muntligt helt och hållet eller ändrar den beställda mängden. Enligt utredningen kan en orsak till detta förfarande vara att köparen får möjlighet att köpa motsvarande vara förmånligare från en annan leverantör. Om den ursprungliga leverantören inte hittar en annan köpare till sin vara, blir den uppkomna skadan

leverantören till förfång. Nämnden har inte fått någon närmare information om hur vanligt detta förfarande är.

Utöver den ovannämnda situationen förekommer muntliga avtal till exempel när parterna inte har nått enighet om villkoren i ett varuleverantörsavtal eller när det är fråga om ett enstaka parti- eller testköp. Nämnden har inte fått någon närmare utredning om hävande av dylika muntliga avtal.

En av de hörda har berättat att hen gör inköpsorder muntligt endast med sådana enskilda varuleverantörer som skriftligt har begärt uttryckligen att få beställningar endast per telefon. Enligt den hörda finns det bara några sådana varuleverantörer.

Inköpsorderna ändras på grund av oförutsägbara förändringar i efterfrågan och utbud. Till exempel tillgången på grönsaker är beroende av bland annat vädret och det är svårt för producenten att förutsäga skörden exakt. Enligt den hörda beror största delen av ändringarna på att produktionsvolymen är mindre än prognosen och beställningen. Då krymper eller häver varuleverantören den beställda leveransen med mycket kort varningstid och även samma dag. Detta medför inga påföljder för varuleverantören.

En av de hörda har berättat att avtalsparterna gör allt för att inte behöva annullera beställningar eller leveranser. Avtalsparten informeras om förändringar i god tid, så att den andra parten kan förbereda sig på situationen. Om en beställning i undantagsfall måste annulleras, kommer parterna överens om saken, för att hitta en bra lösning och kunna fortsätta samarbetet.

Enligt en av de hörda är muntliga avtal inget problematiskt område för livsmedelsindustriföretagen.

Principerna för god affärssed

Europeiska kommissionen och livsmedelskedjans EU-organisationer har 29.11.2011 kommit överens om principer för god affärssed i syfte att förbättra den europeiska livsmedelskedjans funktion. Dessutom har Europaparlamentet och rådet antagit direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan.

I punkt 2 i de särskilda principerna i principerna för god affärssed sägs att avtal måste följas.

Nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjans bedömning av saken

Bakgrund: nämndens rekommendationer 23.1.2018 och 13.12.2019

Nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjan konstaterar till att börja med att nämnden 23.1.2018 har gett en rekommendation om skriftliga avtal och ensidig ändring av avtal. Nämnden betonade då att avtalet utgör grund för hela värdekedjan och anger hur den kommersiella risken ska fördelas. När avtalet har upprättats måste avtalsparterna kunna bygga upp sin affärsverksamhet enligt det och kunna lita på att riskfördelningen inte ändras ensidigt i efterhand.

Dessutom har nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjan 13.12.2019 gett en rekommendation om skydd för den svagare avtalsparten. Nämnden betonade i sin rekommendation att handeln måste i egenskap av den större och kunnigare parten se till att den svagare avtalspartens rimliga intressen beaktas på behörigt sätt i avtal.

Bedömning av saken

Ett missförhållande som lyfts fram i det föreliggande ärendet är det kan hända att köparen av lokala färskprodukter häver en beställning som hen gjort muntligt i dess helhet eller ändrar den beställda mängden, eftersom hen får köpa motsvarande vara till förmånligare pris från någon annan aktör.

Nämnden betonar att det alltid lönar sig att ingå avtal skriftligt och att i vissa fall förutsätter lagen till och med skriftlig form¹. Fördelarna med skriftligt avtal har behandlats i nämndens rekommendation 23.1.2018. Nämnden konstaterar att man också kan kräva att få ett tidigare muntligt avtal i skriftlig form.

Dessutom betonar nämnden att ett avtal är bindande oberoende av om det har ingåtts skriftligt eller muntligt. När avtalet har ingåtts får det inte ändras ensidigt². Avtalet kan ändras i efterhand, men det förutsätter att båda avtalsparterna godkänner ändringen, såsom att säljaren köper en mindre mängd av produkten än den etablerade leveransvolymen mellan avtalsparterna.

---

¹ Enligt 3 § i livsmedelsmarknadslagen (2212/2018) ska ett avtal om leverans av jordbruksprodukter från en producent till ett medelstort eller större än medelstort företag inom livsmedelsindustrin eller parti- eller detaljhandeln ingås skriftligen. Enligt lagen svarar köparen för att kraven iakttas. Kravet på skriftlig avtal tillämpas dock inte om producenten skriftligen meddelar att det inte behöver iakttas.

² Enligt artikel 3 c i EU:s direktiv 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan ska medlemsstaterna som otillbörlig handelsmetod förbjuda bland annat att köparen ändrar ensidigt villkoren i ett leveransavtal för jordbruks- och livsmedelsprodukter i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för leveransen av jordbruks- och livsmedelsprodukter, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser.

Det är i bägge avtalsparternas intresse att de avtalsvillkor som tillämpas i avtalsförhållandet är klara, entydiga och tillräckligt detaljerade. I ett skriftligt ramavtal ska villkoren för ändring av avtalet i efterhand vara i balans för avtalsparterna, så att avtalet inte blir oskäligt för den svagare avtalsparten, såsom producenten.

Slutligen konstaterar nämnden att nämndens rekommendation 13.12.2019 om skydd för den svagare parten har orsakat oklarhet bland vissa aktörer i branschen. Därför konstaterar nämnden i fråga om den rekommendationen även följande: I nämndens rekommendationer är det inte möjligt att ta ställning till en viss aktörs enstaka avtalsvillkor eller till enskilda fall i övrigt, utan syftet med rekommendationen har varit att betona den avtalsrättsliga aspekten, såsom lojalitetsplikten och skyddet för den svagare avtalsparten.

I behandlingen av ärendet har deltagit ordföranden för nämnden för god affärssed inom livsmedelskedjan, professor Kari Hoppu och medlemmarna vicehäradshövding Risto Airikkala, professor Niklas Bruun, juris doktor Marja Luukkonen Yli-Rahnasto, ingenjör Ilkka Mäkelä, verkställande direktör Gun Marit Nieminen och verkställande direktör Hannu Pellinen.

Kari Hoppu
ordförande

Paula Paloranta
sekreterare